

داشته‌ام از جوانانی که در تابستان، تعطیلات دانشگاهی یا دبیرستانی خود را در نقاط دوردست گذرانده‌اند و برای روستاییان مسجد، درمانگاه، راه، حسینیه، جاده و پل ساخته‌اند. عکس‌های این فعالیت‌ها را برای من آورده‌اند و من آنها را دیده‌ام. پیغمبر طبق روایتی فرمود: «اَئِمَّا سِيَاحَةِ اُمَّتِي الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ» جوانان ما سیاحتشان را هم از این راه تأمین می‌کنند؛ سیاحتشان در ضمن کار برای مردم است. این ارزش دارد.»^۴

ج) ارتباط با دوستان خوب

یکی دیگر از راه‌های پرکردن اوقات فراغت، با توجه به سیره‌ی مقام معظم رهبری، ارتباط با دوستان خوب است که هم به عنوان پر کردن اوقات فراغت مفید است و هم به عنوان یکی از

انواع تفریح‌های سالم.

ایشان دوران جوانی خود را این طور تعریف می‌کنند: «تفریح من در محیط طلبگی خودم، در دوران جوانی، حضور در جمع طلبه‌ها بود، به مدرسه خودمان میرفتیم، جو طلبه‌ها برای ما جو شیرینی بود. طلبه‌ها دور هم جمع می‌شدند، صحبت و گفتگو و تبادل اطلاعات می‌کردند و حرف می‌زدند، محیط مدرسه برای خود طلبه‌ها مثل یک باشگاه محسوب می‌شد.»^۵

د) ورزش

یکی دیگر از توصیه‌های ایشان به جوانان برای پرکردن اوقات فراغت، ورزش است. ورزش هم به عنوان برنامه‌ی اصلی زندگی و هم به عنوان پرکردن اوقات فراغت می‌تواند منبع انرژی و

کسب روحیه برای مقابله با مشکلات باشد و به این ترتیب به عنوان یک تفریح سالم نیز مطرح شود: «البته من از آن وقت (یعنی دوران جوانی) ورزش می‌کردم، الان هم ورزش می‌کنم، متأسفانه می‌بینم جوان‌های ما در ورزش لباس‌های سنگین و گرم سستی می‌کنند، که این خیلی خطاست، آن وقت ما کوه می‌رفتیم، پیاده روی‌های طولانی می‌کردیم.»^۶

پی‌نوشت‌ها

۱. سخنرانی ۱۳۶۹/۲/۱۹.
۲. زندگی مقام معظم رهبری، ج ۱، صص ۲۸-۲۹.
۳. سخنرانی ۱۳۸۲/۵/۸.
۴. سخنرانی ۱۳۸۲/۵/۸.
۵. زندگی مقام معظم رهبری، ج ۱، صص ۲۸-۲۹.
۶. زندگی مقام معظم رهبری، ج ۱، ص ۲۲.

اوقات فراغت با طعم غرب و حشی

نگاهی به اوقات فراغت از نگاه غرب

غربی از صبح تا شب جان می‌کند تا بتواند مایحتاج خود را در اوقات فراغت تأمین کند: «در غرب نوشیدن مایع تندی که عقل را زائل می‌کند و اختیار را از کف انسان باز می‌گیرد عملی خلاف عرف نیست؛ قمار، زنا، همجنس‌بازی، جلوه فروشی، عجب، کبر، تسلیم در برابر عادات، بندگی غیر، بندگی نفس... و حتی خود کشی امری خلاف عرف نیست... و اصلاً بشر دغدغه‌ای جز این ندارد که اوقات فراغت خود را مستغرق در لذات گوناگون سپری کند و در ساعات کار نیز فقط برای تأمین حوایج اوقات فراغت خویش مثل سگ بکند.»

شهید آوینی نقش سینما و تلویزیون را در پرکردن اوقات فراغت بسیار مهم می‌داند، لذا وظیفه رسانه‌های گروهی، از جمله تلویزیون را با فرض این مقدمات معین می‌کند:

«۱- ساعات فراغت از کار باید به تفریح و تفنن و لذت‌جویی و تمتع از زندگی اختصاص یابد. ۲- وظیفه سینما و بالخصوص تلویزیون پر کردن اوقات فراغت مردمی است که می‌خواهند خستگی یک کار اکراه‌آور هر روزه را از وجود خود بزدایند. ۳- در غرب، تلویزیون در خدمت پر کردن اوقات فراغت شهروندان با تفریح و تفنن و انواع لذات است.»

خاصی از شبانه‌روز محدود کرده است و از سوی دیگر، طرز تلقی انسان امروز از کار باعث شده است تا او معنای جدیدی برای فراغت پیدا کند. «

ایشان اصطلاح اوقات فراغت را لفظی ترجمه شده از تمدن غرب می‌داند و معنای این اصطلاح را در تفریح‌زدگی و بی‌بندوباری لذت غربی جستجو می‌کند: «بنابراین، روی دیگر سکه‌ی گریز از کار، لذت‌طلبی لجام‌گسیخته‌ای است که حد و مرزی نمی‌شناسد. در جامعه کنونی غرب، اصل لذت چون حق مسلمی برای عموم انسانها اعتبار شده است و متناسب با این حکم، نظامات قانونی به صورتی شکل گرفته که در آن امکان اقعاع آزادانه شهوات برای همه افراد فراهم باشد.»

زندگی غربی بهشت را در همین جهان تصور میکند و این جهان را اصل و هدف نهایی قرار میدهد. در نتیجه آنجایی که کار و تلاش نباشد بهشت می‌شود و اوقات فراغت آمده است تا این بهشت زمینی را به مردم نشان دهد. شهید آوینی در این باره چنین می‌نویسد: «به‌راستی هیچ فکر کرده‌اید که چرا بشر غربی توسعه و رشد خود را با افزایش ساعات اوقات فراغت و تفنن خویش می‌سنجد؟ یکی از بارزترین مشخصات جامعه‌ی ایده‌آل توسعه یافته این است که در آن، کار تا حداقل ممکن کاهش یافته و متقابلاً ساعات فراغت به حداکثر رسیده باشد.

این از خصوصیات رکنی آن بهشت زمینی است که انسان امروز در جست و جوی آن است. وقتی معیار رشد، کار کمتر باشد مسلماً بهشت جایی است که در آن اصلاً کار نباشد. یک نظر به کتاب‌های اقتصادی غرب که در زمینه‌ی توسعه نگاشته شده است کافی است که این معنا را به انسان بفهماند که اگر می‌خواهید ببینید جامعه‌ای توسعه یافته است یا نه، ساعات کار کارگران را نگاه کنید؛ کار کمتر مساوی با رشد بیشتر است. «

وقتی که اصل زندگی اصل لذت و تفریح شد بشر

مهدی بهرامی

اوقات فراغت از نگاه شهید آوینی همراه با تفکر مدرن، صنعتی و تکنولوژی معنا پیدا می‌کند. شهیدان اهل قلم اوقات فراغت را حاصل تفکر صنعتی بشر می‌دانند و این واژه را کنار رابطه جدید کار با زندگی قرار می‌دهد: «اوقات فراغت لفظی است که بعد از غلبه تمدن تکنولوژیک در زندگی بشر معنا و مصداق یافته است. فراغت کلمه‌ای نیست که بعد از ظهور تمدن ماشینی ابداع شده باشد، اما معنایی که در این روزگار یافته کاملاً تازه است. «

برای روشن شدن معنای اوقات فراغت در نگاه شهید آوینی ابتدا باید معنای کار را دریابیم. او معنای کار در دنیای امروز را چنین تبیین کرده است: «اگر مفهوم کار در این تمدن تغییر نیافته بود، فراغت نیز معنای دیگری پیدا نمی‌کرد. کارخانه، قلب تمدن جدید است و لذا از قرن نوزدهم، نظامی که لازمه کار کارگران در کارخانه‌ها بوده در همه فعالیت‌های دیگر اجتماعی نیز تسری یافته است و جهان از آن پس به پیکره واحدی مبدل گشته است که نبض آن در کارخانه می‌تپد. «

وقتی که معنای کار روشن شد معنای اوقات فراغت به پیروی از معنای کار، تفسیر و معنا می‌شود روشن می‌گردد: «برای غالب انسانها در تمدن امروز زندگی تازه از هنگامی آغاز می‌شود که کار روزانه پایان می‌گیرد. از یک سو جدول زمانی واحد و همگون برای کار در همه مشاغل، اوقات فراغت را به ساعات

